

ДОДАТОК А
КОПІЇ ПУБЛІКАЦІЙ

**Харківський національний університет
радіоелектроніки**

**Кафедра економічної кібернетики та управління
економічною безпекою**

**СУЧАСНІ СТРАТЕГІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ:
НАУКА, ІННОВАЦІЇ ТА БІЗНЕС-ОСВІТА**

матеріали
V Міжнародної науково-практичної конференції

3 грудня 2024 року
м. Харків

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ РАДІОЕЛЕКТРОНІКИ

Кафедра економічної кібернетики та управління економічною безпекою

**СУЧАСНІ СТРАТЕГІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ:
НАУКА, ІННОВАЦІЇ ТА БІЗНЕС-ОСВІТА**

**матеріали
V Міжнародної науково-практичної конференції**

3 грудня 2024 року

Харків 2024

**УДК 330.341; 338.24; 005 (06)
С91**

Сучасні стратегії економічного розвитку: наука, інновації та бізнес-освіта. Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 3 грудня 2024 р.) / За заг. ред. д.е.н., проф. Т.В. Полозової. Харків. ХНУРЕ. 2024. 192 с.

У збірнику містяться матеріали, що були подані на V Міжнародну науково-практичну конференцію «Сучасні стратегії економічного розвитку: наука, інновації та бізнес-освіта» (м. Харків, 3 грудня 2024 року).

Праці науковців охоплюють такі тематичні напрями досліджень: сучасні економічні теорії та історія економічної думки; світове господарство: нові виклики та інноваційні форми міжнародних економічних відносин; єдиний цифровий ринок Європейського союзу; економіка та управління національним господарством; розвиток сучасного підприємництва в умовах впливу та протидії гібридним загрозам; інформаційні технології в бізнесі: електронна комерція та віртуальна торгівля; економіка природокористування та сучасні проблеми охорони навколишнього середовища; демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика; бухгалтерський облік, аналіз і аудит; національні особливості та світові тенденції; сучасні математичні методи, моделі та інформаційні системи в економіці; Україна-ЄС: цифрові інновації для змін; фінанси, страхування та банківська справа; економіка підприємства та корпоративне управління; безпека бізнесу та модернізація бізнес-процесів; інновації в бізнес-освіті.

Результати наукових досліджень, що представлені у збірнику, виконані в межах реалізації НДР і Міжнародного гранту кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою Харківського національного університету радіоелектроніки, а саме: науково-дослідної роботи «Організаційно-економічне забезпечення інноваційного розвитку та економічної безпеки суб'єктів господарювання» (Державний реєстраційний номер 0122U000510); Міжнародного проєкту Еразмус + KA2 «University-communities: strengthening cooperation/UNICOM» (project #101083077 CBHE Strand 3).

Для науковців, викладачів, аспірантів, а також фахівців, що займаються дослідженням питань соціально-економічного розвитку та забезпечення економічної безпеки підприємств, галузей, регіонів та країни.

УДК 330.341; 338.24; 005 (06)

Автори є цілком відповідальними за висловлені ідеї, висновки та пропозиції.

Праці відтворюються безпосередньо з авторських оригіналів.

У разі використання матеріалів збірника посилання на авторів і видання обов'язкове.

Розповсюджувати та тиражувати без офіційного дозволу ХНУРЕ забороняється.

© Кафедра економічної кібернетики та управління економічною безпекою, 2024

© Харківський національний університет радіоелектроніки, 2024

© Колектив авторів, 2024

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет радіоелектроніки
Українська асоціація з розвитку менеджменту та бізнес-освіти
Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України
Київський національний університет технологій та дизайну
Асоціація «Міжнародний науково-освітній траст»
Національний фонд досліджень України
ТОВ «Компанія з управління активами «Реноме-2008»
Університет національної та світової економіки, Болгарія
The European Academy of Sciences Ltd, United Kingdom
Латвійський університет, Латвія
Університет Бабеш-Больої, Клуж-Напока, Румунія

ЧЛЕНИ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ КОНФЕРЕНЦІЇ

Ігор Рубан, в.о. ректора Харківського національного університету радіоелектроніки, д.т.н., професор, Україна.

Юрій Романенков, проректор з наукової роботи, Харківський національний університет радіоелектроніки, д.т.н., професор, Україна.

Тетяна Полозова, завідувач кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою, Харківський національний університет радіоелектроніки, д.е.н., професор, Україна.

Світлана Гришко, професор кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою, Харківський національний університет радіоелектроніки, к.е.н., доцент, Україна.

Людмила Горохова, директор Української асоціації з розвитку менеджменту та бізнес-освіти, Україна.

Надія Белікова, учений секретар Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України, д.е.н., професор, Україна.

Вікторія Маргасова, директор науково-дослідного інституту економіки, Київський національний університет технологій та дизайну, д.е.н., професор, Україна.

Георгій Іоффе, президент асоціації «Міжнародний науково-освітній траст», Україна.

Максим Колісник, головний спеціаліст відділу «Офіс Горизонт Європа в Україні» Національного фонду досліджень України, к.держ.упр., доцент, Україна.

Євгеній Ситниченко, директор ТОВ «Компанія з управління активами «Реноме-2008», к.ф.н., Україна.

Kostadin Kolarov, PhD, Associate Professor, Director Institute of Entrepreneurship University of National and World Economy, Bulgaria.

Svetlana Drobyazko, Doctor of Economics, Professor, President of The European Academy of Sciences Ltd, United Kingdom.

Baiba Šavriņa, Dr.oec., Professor, University of Latvia, Riga, Latvia.

Adriana Tiron Tudor, Dr., Prof. univ., Babeş-Bolyai University, Cluj-Napoca, Romania.

Олена Мурзабулатова, доцент кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою, Харківський національний університет радіоелектроніки, к.е.н., доцент, Україна, *секретар конференції*.

Ministry of Education and Science of Ukraine
Kharkiv National University of Radio Electronics
Ukrainian Association for Management Development and Business Education
Research Center for Industrial Development Problems of National Academy of Sciences
Kyiv National University of Technologies and Design
International Scientific and Educational Trust Association Non-governmental organization
National Research Foundation of Ukraine
Assets Management Company «Renome-2008» LTD
University of National and World Economy, Bulgaria
The European Academy of Sciences Ltd, United Kingdom
University of Latvia, Latvia
Babeş-Bolyai University, Cluj-Napoca, Romania

MEMBERS OF THE CONFERENCE ORGANIZING COMMITTEE

Igor Ruban, Acting Rector of Kharkiv National University of Radio Electronics, Doctor of Technical Sciences, Professor, Ukraine.

Yuri Romanenkov, Vice-Rector for Scientific Work, Kharkiv National University of Radio Electronics, Doctor of Technical Sciences, Professor, Ukraine.

Tetiana Polozova, Head of Department of Economic Cybernetics and Management of Economic Security, Kharkiv National University of Radio Electronics, Doctor of Economic Sciences, Professor, Ukraine.

Svitlana Gryshko, Professor of Department of Economic Cybernetics and Management of Economic Security, Kharkiv National University of Radio Electronics, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Ukraine.

Lyudmyla Gorokhova, Director of Ukrainian Association for Management Development and Business Education, Ukraine.

Nadiia Bielikova, Academic Secretary of Research Center for Industrial Development Problems of National Academy of Sciences, Doctor of Economic Sciences, Professor, Ukraine.

Viktoriia Marhasova, Director of Research Institute of Economics, Kyiv National University of Technologies and Design, Doctor of Economic Sciences, Professor, Ukraine.

Georgii Ioffe, President Association «International Scientific and Educational Trust», Ukraine.

Maksym Kolisnyk, Pillar Officer at Horizon Europe Office in Ukraine, National Research Foundation of Ukraine, PhD in Public Administration, Associate Professor.

Yevhenii Sytnychenko, Director of Assets Management Company «Renome-2008» LTD, PhD, Ukraine.

Kostadin Kolarov, PhD, Associate Professor, Director Institute of Entrepreneurship University of National and World Economy, Bulgaria.

Svetlana Drobyazko, Doctor of Economics, Professor, President of The European Academy of Sciences Ltd, United Kingdom.

Baiba Šavriņa, Dr.oec., Professor, University of Latvia, Riga, Latvia.

Adriana Tiron Tudor, Dr., Prof. univ., Babeş-Bolyai University, Cluj-Napoca, Romania.

Olena Murzabulatova, Associate Professor of Department of Economic Cybernetics and Management of Economic Security, Kharkiv National University of Radio Electronics, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Ukraine, *Secretary of the Conference*.

ЗМІСТ

<i>Batih V.</i>	
FEATURES OF ENTERPRISE DEVELOPMENT MANAGEMENT IN THE CONTEXT OF INCLUSIVE DEVELOPMENT.....	9
<i>Budyansky V.S., Boichenko M.Y.</i>	
SELF-MANAGEMENT AS A METHOD OF INCREASING THE EFFICIENCY OF AN ENTERPRISE'S ECONOMIC ACTIVITY USING THE PARETO PRINCIPLE AND PARKINSON'S LAW.....	13
<i>Mazhuta V., Zhang Qin</i>	
LEVERAGING THE BALANCED SCORECARD FOR MANAGING SUSTAINABLE ENTERPRISE DEVELOPMENT.....	18
<i>Murzabulatova O., Suknov O.</i>	
RELATIONSHIP BETWEEN ENTERPRISE DEVELOPMENT POTENTIAL AND ECONOMIC SECURITY.....	21
<i>Romanenkov Yu.O. Mursalzade Ziya, Mazepa A.S.</i>	
PERSPECTIVES AND RISKS OF INVESTMENTS IN OIL, FINANCIAL ASSETS AND CRYPTOCURRENCY.....	24
<i>Sheiko I., Martynenko M., Krasnomovets H.</i>	
THE ROLE OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN COMBATING CYBERATTACKS.....	27
<i>Sheiko I., Huo Huizhu, Ahazada Elnur</i>	
ANALYSIS OF THE METHODS FOR ECONOMIC SECURITY ASSESSMENT.....	30
<i>Sheiko I., Wan Wei, Dolina K.</i>	
DIGITAL RISKS FOR IT COMPANIES.....	33
<i>Близнюк Т.П., Хунхай Ван</i>	
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ: СУТНІСТЬ ТА СКЛАДОВІ.....	36
<i>Вешкін Є.П., Осадчук І.О., Осадчук М.О.</i>	
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ.....	38
<i>Гришко С.В., Ступак О.М.</i>	
УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВІДДАЛЕНОЇ РОБОТИ.....	41
<i>Гришко С.В., Черніков Д.І.</i>	
ІНСТРУМЕНТ МІНІМІЗАЦІЇ ВПЛИВУ ГІБРИДНИХ ЗАГРОЗ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА.....	44
<i>Гусейнлі Ш.Р. огли</i>	
КОНТРОЛІНГОВЕ УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ.....	47
<i>Гуца О.М., Ігуменцева Н.В., Мануйлов О.В.</i>	
МОТИВАЦІЯ ПЕРСОНАЛУ ЯК ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ КРІ.....	49
<i>Ду Ханьюй</i>	
МІСЦЕ І РОЛЬ БІЗНЕС-ОСВІТИ В СИСТЕМІ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ.....	53

<i>Довгопол Н.В., Цицилін А.О.</i>	
ОСНОВНІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ.....	56
<i>Іванов І.О.</i>	
ПОНЯТТЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА.....	59
<i>Ігуменцева Н.В., Мануйлов О.В.</i>	
СТАТИСТИЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДНОСТІ ЯКОСТІ РОБОЧОЇ СИЛИ СПЕЦИФІЦІ ПРАЦІ.....	62
<i>Кириї В.В., Кравець М.Ю.</i>	
КРЕДИТОСПРОМОЖНІСТЬ ЯК КОМПОНЕНТ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	65
<i>Кириї В.В., Твердохлібов М.В., Краснощок В.І.,</i>	
РОЗВИТОК СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ ВПЛИВУ ТА ПРОТИДІЇ ГІБРИДНИМ ЗАГРОЗАМ.....	68
<i>Крамаренко К.М., Мадера В.С.</i>	
ДЖЕРЕЛА ФОРМУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО ФОНДУ ОБОРОННОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ.....	71
<i>Курденко О.В., Моїсеєнко А.Ю.</i>	
ЗАСТОСУВАННЯ ESG В ПРИЙНЯТТІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РІШЕНЬ.....	74
<i>Курденко О.В., Моїсеєнко С.Ю.</i>	
СПЕЦИФІКА ІНВЕСТИВАННЯ В ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ.....	77
<i>Марченко Р.О., Глушков А.В.</i>	
ШЛЯХИ ЗМЕНШЕННЯ ВТРАТ НА НЕБАЛАНСАХ ЯК ОДИН З ШЛЯХІВ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВПЛИВУ ТА ПРОТИДІЇ ГІБРИДНИМ ЗАГРОЗАМ.....	79
<i>Мізін Д.С., Неронов П.С., Салай М.В.</i>	
ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ДЛЯ ПОСИЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ.....	82
<i>Морозова Н.Л., Денчик І.С.</i>	
ЦИФРОВА ЕКОНОМІКА В УКРАЇНІ: МОЖЛИВОСТІ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	85
<i>Морозов Д.П.</i>	
УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	88
<i>Мурзабулатова О.В., Білоус П.В., Саричева М.В.</i>	
ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРИВАТНИХ ОСВІТНІХ ЦЕНТРІВ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ ТА ВОЄННОГО СТАНУ.....	91
<i>Мурзабулатова О.В., Кравцов О.О.</i>	
ЕКОНОМІЧНА ДІАГНОСТИКА ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	94

<i>Петренко Д.А.</i>	
ІНКЛЮЗИВНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК ВЕКТОР РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ.....	97
<i>Перепелюкова О.В., Полозов О.Б.</i>	
ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ.....	102
<i>Помоголова Н.В., Мороз М.Ю.</i>	
МЕТОДИ МІНІМІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РИЗИКІВ.....	105
<i>Помоголова Н.В., Тесленко І.В., Полозова О.О.</i>	
МЕХАНІЗМИ СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ.....	108
<i>Пономарьов С.В., Мороз М.Ю.</i>	
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В ІННОВАЦІЙНОМУ ПІДПРИЄМНИЦТВІ.....	111
<i>Пономарьов С.В., Москальова М.С.</i>	
УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОВИМИ РИЗИКАМИ.....	114
<i>Пономарьов С.В., Мурзабулатова М.С.</i>	
ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ КРИЗИ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	117
<i>Прібильнова І.Б., Антонович В.Д.</i>	
ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ МОНІТОРИНГУ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ТЕНДЕНЦІЙ.....	120
<i>Прібильнова І.Б., Дзівінська А.О.</i>	
МОДЕЛІ ПЕРЕДБАЧУВАНОЇ АНАЛІТИКИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ КІБЕРЗАГРОЗАМ НА ПІДПРИЄМСТВАХ.....	123
<i>Прібильнова І.Б., Кравцов О.О.</i>	
ІНТЕГРАЦІЯ АНАЛІТИЧНИХ ПЛАТФОРМ ДЛЯ КОМПЛЕКСНОЇ БЕЗПЕКИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ.....	126
<i>Прібильнова І.Б., Мороз М.Ю.</i>	
СПЕЦИФІКА УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В СТАРТАПАХ.....	129
<i>Прібильнова І.Б., Москальова М.С.</i>	
ЗАСТОСУВАННЯ CRM-СИСТЕМ В МАРКЕТИНГОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	132
<i>Прібильнова І.Б., Носарева А.Е.</i>	
ФОРМУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВА.....	135
<i>Прібильнова І.Б., Пересада О.В.</i>	
ПРОБЛЕМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ.....	138
<i>Салманов Ельбей Зака огли</i>	
ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ МІЖКУЛЬТУРНИМИ КОМУНІКАЦІЯМИ.....	140
<i>Синіговець О.М.</i>	
ГАЛУЗЕВА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ У СВІТОВОМУ ГОСПОДАРСТВІ ТА ВИКЛИКИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	142
<i>Соколова Л.В., Антонович В.Д.</i>	
ІННОВАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ У РОЗВИТКУ ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	145

<i>Соколова Л.В., Горгуль К.Р.</i>	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ МІНЛИВОГО ЕКОНОМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА.....	148
<i>Соколова Л.В., Дзівінська А.О., Бабаєв М.М.</i>	
КОНКУРЕНТНИЙ АНАЛІЗ В ЕРУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ.....	152
<i>Соколова Л.В., Деменчук В.Д.</i>	
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ЛОГІСТИЧНОЇ СТРАТЕГІЇ.....	155
<i>Соколова Л.В., Орлов В.О.</i>	
СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	158
<i>Соколова Л.В., Соловійов М.С.</i>	
ХАРАКТЕРИСТИКА НАПРЯМІВ ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ ДЛЯ ОЦІНКИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	161
<i>Станьковська І.М., Смага Л.Р.</i>	
АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ОЦІНЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ЗАСАДАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....	164
<i>Ткаченко А.Г., Герасимюк Д.Ю., Гурєєва К.А.</i>	
РОЛЬ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ В ІННОВАЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА.....	167
<i>Тохтамиш Н.І., Дзівінська А.О., Гуляєв Н.Ю.</i>	
ВЗАЄМОДІЯ БІЗНЕСУ ТА ВІЙСЬКОВИХ СТРУКТУР ПІД ЧАС ВІЙНИ.....	170
<i>Турчин О.А., Матвєєва Д.А., Полозов М.О.</i>	
АНАЛІЗ ІСНУЮЧИХ ПРАКТИК ВПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ РОЗУМНОГО МІСТА В УКРАЇНІ.....	173
<i>Худяков Д.Л., Зінов'єв А.П., Канунік С.В.</i>	
ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ В КОНТЕКСТІ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА.....	176
<i>Шейко І.А., Степаненко Р.Д., Кузовкіна К.Р.</i>	
РИЗИКИ ТА ЗАГРОЗИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕЦІ ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ ЦИФРОВОГО РОЗВИТКУ.....	179
<i>Штанько В.І., Герасимюк Д.Ю.</i>	
ЕТИКА ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ФІНАНСОВИХ СИСТЕМАХ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	182
<i>Штанько В.І., Кушнір І.С.</i>	
ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА КОНЦЕПЦІЮ ЗМІНИ РОЗУМІННЯ РЕСУРСІВ У ПРОЄКТНОМУ УПРАВЛІННІ.....	186
<i>Штанько В.І., Мізін Д.С.</i>	
МОРАЛЬНІ ДИЛЕМИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ АБО КУЛЬТУРНА ІДЕНТИЧНІСТЬ.....	189

Соколова Л.В.,

*д.е.н, професор, професор кафедри економічної кібернетики
та управління економічною безпекою,
Харківський національний університет радіоелектроніки
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8106-1523>*

Орлов В.О.,

*здобувач вищої освіти,
Харківський національний університет радіоелектроніки
ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-7856-103X>*

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Успіх реалізації стратегії сталого розвитку підприємств України у сучасних обтяжливих війною умовах їх ринкової діяльності, нестабільному, крихкому, невизначеному, мінливому, ризикованому зовнішньому середовищі та нестабільному внутрішньому середовищі зміцнення позицій підприємств промисловості на окремих сегментах ринку, можливість виходу на міжнародний ринок передбачає здійснення ефективної господарської діяльності.

Перед топ-менеджерами промислових підприємств постає актуальне завдання забезпечення ефективності діяльності як результуючого показника системи управління підприємством.

Протягом десятиліть багато вчених приділяють підвищену увагу теоретично-методологічним аспектам дослідження ефективності діяльності підприємств. Це знайшло відображення у працях таких відомих науковців, як І. Ансофф, Є. Брігхем, І. Отенко, П. Перерва, Т. Полозова, Л. Решетнікова, В. Салабай, А. Шегда, Л. Шишмарьова, А. Яковлев та ін.

Усвідомлюючи важливість та значущість для економіки країни отримання позитивних результатів діяльності суб'єктів господарювання,

визначимо сутність понять «ефект» та «ефективність» як економічних категорій. З точки зору філософії само поняття «категорія» є загальнофілософським. «Категорії використовуються в задачах систематизації знання і пізнавального процесу, де вони грають роль позначень для рубрик» [1].

В оновленому фінансово-економічному словнику наведено таке визначення: «Економічний ефект – це корисний результат економічної діяльності, зиск від неї» [2]. Цей показник «характеризує перевищення вартісної оцінки отриманих підприємством результатів від своєї ринкової діяльності над вартісною оцінкою сукупних витрат за весь строк здійснення заходу» [3]. В умовах інноваційної спрямованості діяльності промислових підприємств актуальним стає визначення економічного ефекту (попереднього, очікуваного або фактичного) від впровадження науково-дослідних робіт.

Протягом тривалого часу науковці формулювали різні визначення економічної категорії «ефективність» через розкриття її сутності. На думку вченої М.М. Радєвої «ефективність діяльності підприємства характеризується прибутком, що створюється живою працею у процесі виробництва за допомогою засобів праці та предметів праці й у грошовому вигляді формується після реалізації продукції» [4, с. 98].

Відома українська вчена Т.В. Полозова за проведенням аналізом літературних джерел щодо визначення економічної ефективності діяльності підприємства дійшла до висновку, що «економічна ефективність – це відношення результату (ефекту) до використаних ресурсів (витрат). На рівні виробничого підприємства модифікованою формою єдиного критерію ефективності його діяльності визнається максимізація прибутку» [5, с. 275].

У науковій праці [6, с. 98] зазначено: «Ефективність – це інтегрована економічна категорія, яка відображає «виробничі відносини щодо економії сукупних затрат уречевленої та живої праці на отримання кінцевого позитивного результату».

Таким чином, проведені дослідження свідчать про те, що економісти-науковці приділяють значну увагу питанням, пов'язаним саме із ефективністю

діяльності підприємств. За результатами узагальнення отриманої інформації щодо ефективності можна вважати, що економічна ефективність є похідним від економічного ефекту. Адже ефект, як було з'ясовано, відображає в абсолютному виразі отриманий економічний результат діяльності підприємства. Економічна ефективність характеризується співвідношенням економічного ефекту до певних витрат чи ресурсів, які було затрачено підприємством для його досягнення. Тому зниження витрат та забезпечення росту чистого доходу підприємства від реалізації його продукції/послуг буде позитивно впливати на ефективність його ринкової діяльності.

Перелік джерел посилання

1. Категорія. Вікіпедія. <https://uk.wikipedia.org> > К... (дата звернення: 11.11.2024).
2. Фінансово-економічний словник: у трьох томах. / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк; Міністерство освіти і науки України, Національний університет «Львівська політехніка». 2021. 603 с.
3. Економічний ефект – Вікіпедія. <https://uk.wikipedia.org> > wiki > Економічний_ефект (дата звернення: 14.09.2024).
4. Радєва М.М. Економічна ефективність діяльності підприємства: методичний і практичний аспекти. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2019. Вип. 4(2). С. 94-99.
5. Полозова Т. В., Обєид Лара Ходор. Система показників оцінки економічної ефективності діяльності підприємства. Економічні та безпекові виклики сучасного бізнес-середовища: колективна монографія / За ред. д.е.н., проф. Т.В. Полозової. Харків: ХНУРЕ, 2020. С. 274-281.
6. Деренська Я. М. Оцінка ефективності діяльності підприємства. *Механізм регулювання економіки*. 2023. № 1 (99). С. 81-85. <https://doi.org/10.32782/mer.2023.99.13>.

Наукове видання

**СУЧАСНІ СТРАТЕГІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ:
НАУКА, ІННОВАЦІЇ ТА БІЗНЕС-ОСВІТА**

Матеріали

V Міжнародної науково-практичної конференції

3 грудня 2024 року
м. Харків, Україна

За загальною редакцією
доктора економічних наук, професора Т.В. Полозової

Редактор:
кандидат економічних наук, доцент О.В. Мурзабулатова

Файл надано:

Харківський національний університет радіоелектроніки,
Кафедра економічної кібернетики та управління економічною безпекою,
61166, Україна, м. Харків, пр. Науки, 14,
тел. (057) 702-14-90,
e-mail: sser.conf@gmail.com

Підп. до друку 20.12.2024. Формат 60x84 1/16.
Друк цифровий. Ум. друк. арк. 8,72.
Тираж 100 прим. Ціна договірна.

Віддруковано в типографії ФОП Андреев К.В.
61166, Харків, вул. Богомольця, 9, кв. 50.
Свідцтво про державну реєстрацію
№ 24800170000045020 від 30.05.2003.
ep.zakaz@gmail.com
тел. 063-993-62-73

Kharkiv National University of Radio Electronics

**Department of Economic Cybernetics and Management
of Economic Security**

**MODERN STRATEGIES OF ECONOMIC DEVELOPMENT:
SCIENCE, INNOVATION AND BUSINESS EDUCATION**

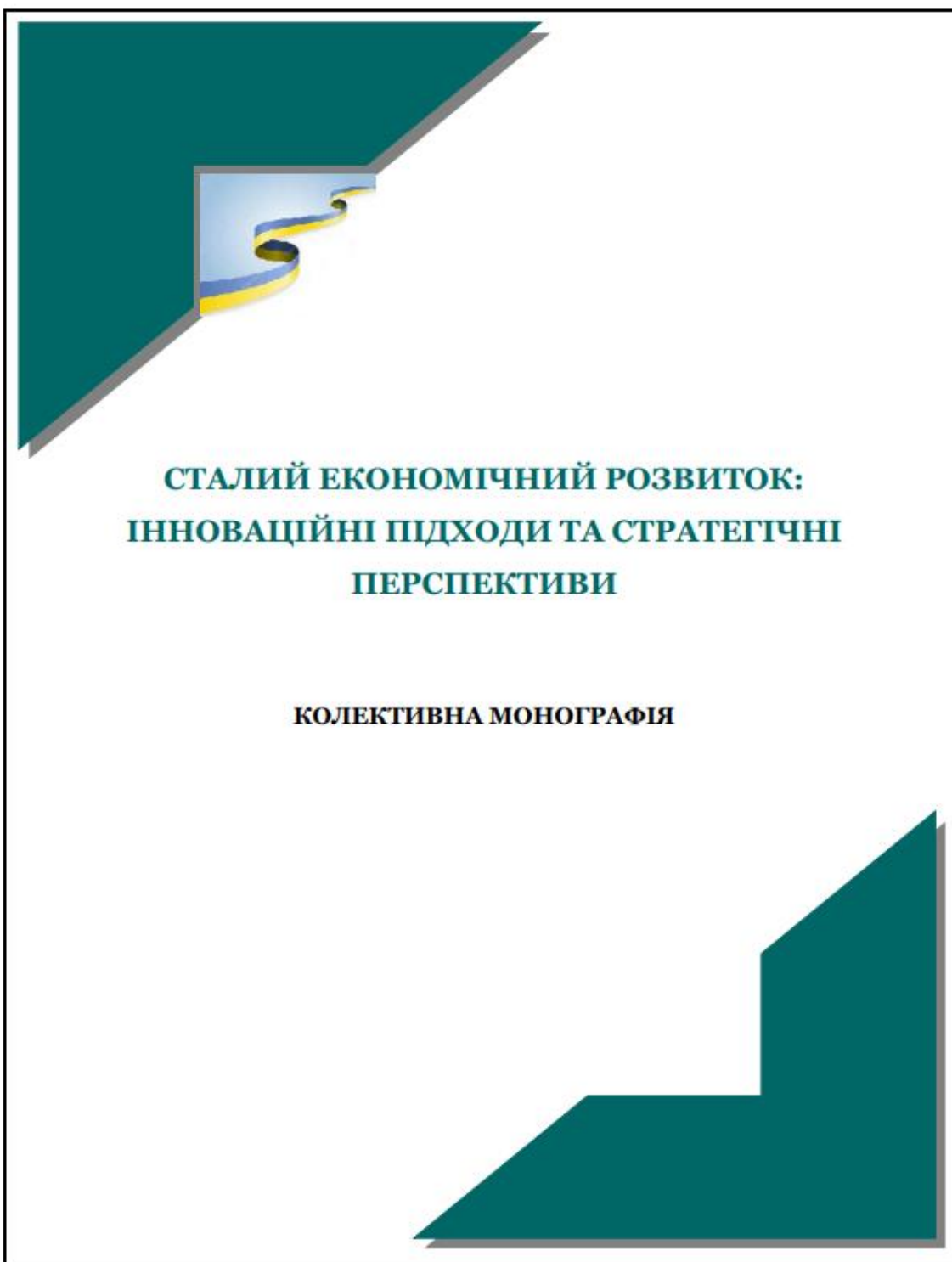
Proceedings of the Conference

V International Scientific and Practical Conference

December 3, 2024

Kharkiv, Ukraine

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ РАДІОЕЛЕКТРОНІКИ

Кафедра економічної кібернетики та управління економічною безпекою

**СТАЛИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК:
ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ТА СТРАТЕГІЧНІ
ПЕРСПЕКТИВИ**

Колективна монографія

Харків 2024

УДК 330.131
С91

*Рекомендовано Науково-технічною радою
Харківського національного університету радіоелектроніки
(протокол від 26.12.2024 № 13)*

Рецензенти

*Белікова Н. В., доктор економічних наук, професор, Учений секретар
Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України.*

*Маргасова В. Г., доктор економічних наук, професор, директор Науково-
дослідного інституту економіки Київського національного університету
технологій та дизайну.*

*Ларіна Т. Ф., доктор економічних наук, професор, декан факультету
економічних відносин та фінансів Державного біотехнологічного університету.*

Сталий економічний розвиток: інноваційні підходи та стратегічні перспективи:
колективна монографія / За заг. ред. д.е.н., проф. Т. В. Полозової. Харків: ХНУРЕ,
2024. 432 с.

Монографію присвячено дослідженню особливостей функціонування соціально-економічних систем в контексті цілей сталого розвитку. Висвітлено проблеми господарювання економічних агентів на всіх рівнях управління в умовах цифрової трансформації та протидії гібридним загрозам, питання забезпечення економічної безпеки окремих підприємств, галузей, регіонів та країни в цілому. Монографія є результатом теоретичних і практичних досліджень з удосконалення методологічного та науково-методичного забезпечення функціонування соціально-економічних систем на мікро-, мезо- та макроекономічному рівнях.

Монографія призначена для науковців, викладачів, здобувачів всіх рівнів вищої освіти, фахівців, професіоналів-практиків, які займаються дослідженням механізмів функціонування соціально-економічних систем, напрямів цифрової трансформації в умовах протидії гібридним загрозам, забезпечення економічної безпеки підприємств, галузей, регіонів та країни в контексті цілей сталого розвитку.

Відповідальність за зміст та достовірність матеріалів несуть автори. Думка авторів може не співпадати з думкою членів редколегії.

ISBN 978-966-659-401-6
DOI: 10.30837/EK.2024

- © Кафедра економічної кібернетики та управління економічною безпекою, 2024
- © Харківський національний університет радіоелектроніки, 2024
- © Колектив авторів, 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	6
<i>Ovsiuchenko Y.V., Peresada O.V., Budyansky V.S.</i>	
WAYS OF IMPROVING THE FINANCIAL CONDITION OF AN ENTERPRISE AT THE MENTAL LEVEL	9
<i>Romanenkov Yu., Wei Wan, Siusiuk S., Mazepa A.</i>	
NAVIGATING DIGITAL RISKS IN IT COMPANIES: CHALLENGES AND STRATEGIES FOR MITIGATION	18
<i>Stepanenko S., Huo Yun Zhu, Tselik V., Ahazada E.</i>	
MODELING OF ECONOMIC SECURITY INDEX CALCULATION FOR TENCENT COMPANY	30
<i>Wang Honghai</i>	
INFORMATION TECHNOLOGIES AS A COMPONENT OF THE SOCIAL AND COMMUNICATION SUPPORT OF AN ORGANIZATION	48
<i>Zhang Qin</i>	
A HOLISTIC APPROACH TO IMPLEMENTING AN INTEGRATED SUSTAINABILITY MANAGEMENT SYSTEM	57
<i>Безлепкін А.О., Тохтамиш Н.І., Толмачов Д.А., Турчин О.А.</i>	
ЦИРКУЛЯРНА ЕКОНОМІКА ЯК ОСНОВА СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ ТА АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	71
<i>Геселева Н.В., Пронюк Г.В., Стиценко Т.Є.</i>	
СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЛЮДИНИ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА	84
<i>Гришко С.В., Черніков Д.І.</i>	
СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	99
<i>Гуца О.М., Ігуменцева Н.В., Мануйлов О.В.</i>	
СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ПОБУДОВИ СИСТЕМИ КРІ ТА МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ	110
<i>Довгопол Н.В., Цицлін А.О.</i>	
ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ОДИН З ПРИНЦИПІВ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ	123

<i>Другова О.С., Гусейнлі Ш.Р. огли</i>	
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ КОНТРОЛІНГУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА.....	130
<i>Ду Ханьюй</i>	
СУТНІСТЬ І МІСЦЕ БІЗНЕС-ОСВІТИ В СИСТЕМІ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ.....	144
<i>Кирий В.В., Брюхно О.В., Глушков А.В.</i>	
ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЕНЕРГЕТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	154
<i>Легеза О.М., Тесленко І.В., Полозова О.О., Полозов М.О.</i>	
ВПЛИВ КІБЕРЗАГРОЗ ТА ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	167
<i>Мізін Д.С., Вешкін Є.П., Зінов'єв А.П.</i>	
ДІАГНОСТИКА ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ.....	177
<i>Мурзабулатова О.В., Сукнов О.М.</i>	
ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	189
<i>Перепелюкова О.В., Полозов О.Б.</i>	
СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВИ.....	198
<i>Полозова Т.В., Гурсьва К.А., Доліна К.А., Бессараб І.В.</i>	
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА РИЗИКІВ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	208
<i>Полозова Т.В., Іванов І.О.</i>	
ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	220
<i>Полозова Т.В., Канунік Є.В., Матвєєва Д.А., Мурсалзаде З.</i>	
ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	233
<i>Полозова Т.В., Ткаченко А.Г., Осадчук І.О., Осадчук М.О.</i>	
МЕХАНІЗМИ МІНІМІЗАЦІЇ РИЗИКІВ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В ПРОЦЕСІ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ.....	248
<i>Полозова Т.В., Харченко В.В.</i>	
СУЧАСНІ МЕТОДИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	262
<i>Помоголова Н.В., Худяков Д.Л., Герасимюк Д.Ю.</i>	
ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОСНОВА СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ.....	274

Прібильнова І.Б., Пересада О.В.

**СИСТЕМИ ВИМІРЮВАННЯ ПОКАЗНИКІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ.....** 286

Салманов Ельбей Зака огли

**ОБҐРУНТУВАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ ДО
УПРАВЛІННЯ МІЖКУЛЬТУРНИМИ КОМУНІКАЦІЯМИ.....** 297

Соколова Л.В., Горгуль К.Р.

**МЕТОДИ РЕЙТИНГУВАННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ
ПІДПРИЄМСТВА.....** 306

Соколова Л.В., Деменчук В.Д.

**АНАЛІЗ КЛЮЧОВИХ ХАРАКТЕРИСТИК ІННОВАЦІЙНИХ ЛОГІСТИЧНИХ
СТРАТЕГІЙ.....** 322

Соколова Л.В., Орлов В.Б.

**НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ
ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....** 335

Соколова Л.В., Соловійов М.С.

**ПРОГНОЗУВАННЯ ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ЯК МЕТОД ОЦІНКИ
ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....** 344

Степаненко С.В., Леоненко О.В., Мар'єнко О.М., Красномовець Г.О.

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ПРИБУТКОВОСТІ ТА
ОПТИМАЛЬНОГО РОЗПОДІЛУ БАНКІВСЬКИХ РЕСУРСІВ.....** 354

Тардаскіна Т.М.

КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА РОЗВИТКУ ІТ-ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ..... 365

Тардаскіна Т.М., Толкачова Г.В., Терешко Ю.В.

**ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ У ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОГО
ОПЕРАТОРА ПОШТОВОГО ЗВ'ЯЗКУ З УРАХУВАННЯМ МІЖНАРОДНОГО
ДОСВІДУ В УМОВАХ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ.....** 377

Шейко І.А., Мартиненко М.С., Неронов П.Є., Кузовкіна К.Р.

РИЗИКИ КІБЕРБЕЗПЕКИ ДЛЯ СУЧАСНОГО БІЗНЕСУ..... 389

Шейко І.А., Степаненко Р.Д., Батіг В.В.

**РИЗИКИ ТА ЗАГРОЗИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕЦИ ПІДПРИЄМСТВА В
КОНТЕКСТІ ЦИФРОВОГО РОЗВИТКУ.....** 399

Штанько В.І., Мартиненко М.С.

**ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ ЦІННОСТІ ПРАЦІ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ
ЕКОНОМІКИ.....** 412

Штанько В.І., Полозов О.Б., Галін П.К.

**СОЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ НА
РИНКУ ПРАЦІ.....** 420

DOI: <https://doi.org/10.30837/EK.2024.028>

Соколова Л.В.,

*д.е.н., професор кафедри економічної кібернетики та
управління економічною безпекою,
Харківський національний університет радіоелектроніки*

Орлов В.Б.,

*здобувач вищої освіти,
Харківський національний університет радіоелектроніки*

НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Діяльність українських промислових підприємств відбувається в умовах мінливого, непередбачуваного за характером та особливостями негативного впливу факторів гібридного зовнішнього та ускладненого внутрішнього середовища. За цих умов важливого значення набуває прийняття управлінських рішень щодо забезпечення економічної ефективної виробничо-господарської діяльності промислових підприємств, які виготовляють необхідну споживачам та ЗСУ продукцію, надають ділові послуги або виконують певні види робіт.

Метою статті є дослідження науково-практичних підходів до визначення економічної ефективності діяльності підприємства, розрахунок певної сукупності показників рентабельності та окремих часткових показників ефективності на прикладі малого промислового підприємства.

У науковому середовищі існують різні підходи до визначення, перш за все, дефініції «економічна ефективність». Науково обґрунтовані теоретико-методологічні аспекти сутності визначення цього поняття висвітлені в наукових працях багатьох зарубіжних та вітчизняних економістів протягом десятиліть. До когорти таких учених можна віднести як зарубіжних, так і вітчизняних

економістів, а саме: І. Ансофф, М. Армстронг, Л. Ачкасова, А. Барон, І. Бланк, М. Блауг, В. Беклешов, С. Брігхем, У. Дейвід, Я. Деренська, П. Друкер, Р. Каплан, І. Колос, М. Круглов, О. Кузьмін, Л. Лігоненко, І. Мазур, С. Мехович, Д. Нортон, Н. Ольдерогге, В. Осовська, П. Орлов, І. Отенко, П. Перерва, Т. Полозова, М. Радаєва, Л. Решетнікова, В. Салабай, Ф. Фабоцці, Т. Хачатуров, А. Хоскінг, А. Шегда, Л. Шишмарьова, А. Яковлев та багато інших. Але вважаємо, що існують деякі питання методологічного характеру, які потребують подальшого дослідження. Вважаємо, що потребує особливої уваги моделювання інтегрального показника оцінки економічної ефективності діяльності промислового підприємства у сучасних умовах господарювання.

Доцільно зазначити, що у науковому колі існують різні підходи до визначення поняття «ефективність». Серед них виділяють основні підходи у складі системного, цільового, вибіркового, затратного та ресурсного [1-4].

Проведені дослідження за базовим поняттям «економічна ефективність» показали, що економісти – дослідники приділяють значну увагу питанням, пов'язаним саме із ефективністю діяльності підприємств. За результатами узагальнення отриманої інформації щодо ефективності можна вважати, що поняття економічної ефективності є похідним від поняття економічного ефекту. Адже економічний ефект відповідно до наведеному в оновленому фінансово-економічному словнику має таке визначення: «Економічний ефект – це корисний результат економічної діяльності, зиск від неї» [5]. Цей показник відображає в абсолютному виразі отриманий економічний результат діяльності підприємства.

Економічна ефективність визначається співвідношенням економічного ефекту до певних витрат чи ресурсів, які було затрачено підприємством для його досягнення. Є сенс визначити ознаки, за якими класифікуються види економічної ефективності діяльності підприємства (рис. 2). Отже можна зробити висновок, що

оцінювати показники економічної ефективності діяльності промислового підприємства необхідно залежно від обраної класифікаційної ознаки.

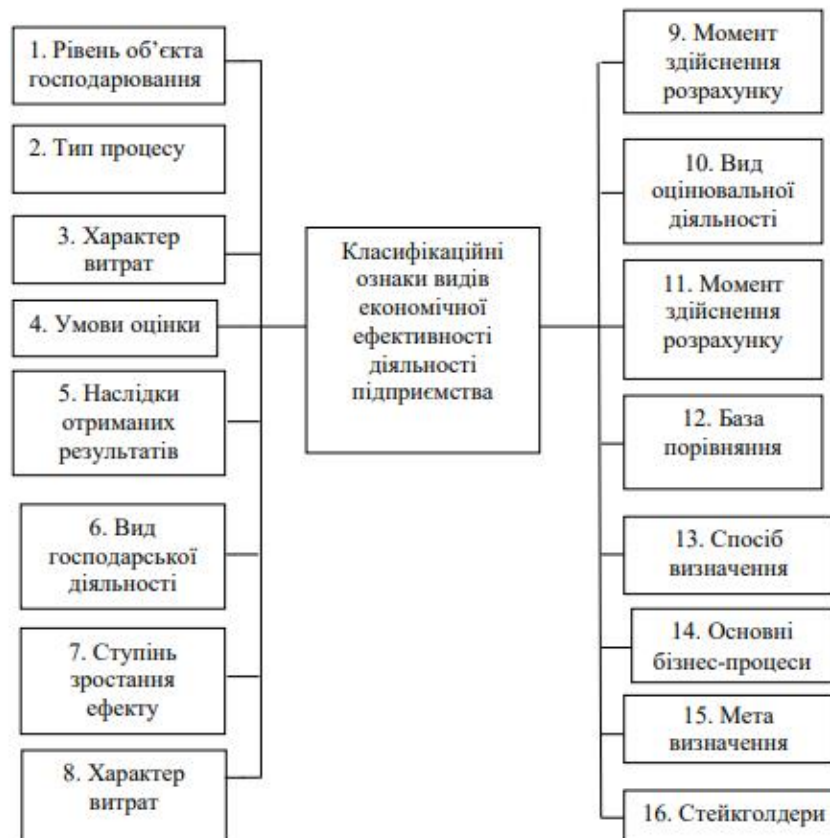

Рисунок 1 – Класифікаційні ознаки видів економічної ефективності діяльності підприємства

Джерело: складено авторами на основі [1, с. 24-25; 2, с. 22].

Наведена інформація свідчить про те, що, по-перше, ці ознаки можуть бути корисними при оцінці ефективності господарських процесів на підприємстві; по-друге, для оцінки показників ефективності діяльності підприємства необхідно

використовувати достатньо велику кількість різноманітних конкретних чисельних показників.

Можна погодитися із позицією авторки статті [2] Г.О. Пудічевої, що економічна ефективність є багатогранним поняттям і тому потребує додаткових зусиль науковців.

Таку точку зору поділяє науковець О.М. Синіговець, який вважає, що «...значна частина проблем оцінювання ефективності діяльності підприємства потребує детального вивчення з точки зору забезпечення врахування тенденцій розвитку, ролі різних напрямів діяльності, досягнення різних цілей» [6].

Автори наукової публікації [7, с. 83] – відома вчена Т.В. Полозова та її співавтор Олександр Лара Ходор запропонували оцінювати економічну ефективність діяльності підприємства за певною системою показників, до яких віднесено такі, як: показники ефективності використання ресурсів й їх віддачу; показники рентабельності; показники ринкової та підприємницької активності; показники платоспроможності; показники фінансової стабільності підприємства.

Не можливо не погодитися з тим, що «...визначення ефективності є основою загальної оцінки бізнес-процесів, оцінки конкурентоспроможності підприємств, формування мотивованої поведінки. Оцінка ефективності може визначатися ефективністю бізнесу в цілому, економічним обґрунтуванням інноваційних та інвестиційних заходів» [6]. Вважаємо, що безумовно існують проблеми, які обумовлені відсутністю єдиного підходу до оцінки економічної ефективності діяльності підприємства при наявності багатьох класифікаційних ознак, про що було зазначено вище.

Узагальнюючим показником ефективності діяльності підприємства визнається у середовищі економістів рентабельність. Існують такі види рентабельності підприємства, як: рентабельність виробництва; рентабельність активів або загальна рентабельність; рентабельність продажів; рентабельність

капіталу; рентабельність загальних витрат; валова рентабельність; рентабельність активів; рентабельність обігових активів; рентабельність продукції; рентабельність інвестицій; чиста рентабельність продажу; рентабельність операційної діяльності та інші. До часткових показників рентабельності можна віднести продуктивність праці, фондівіддачу, фондоозброєність та ін.

У таблиці 2 наведено алгоритми розрахунку ряду показників рентабельності підприємства.

Таблиця 2 – Алгоритми розрахунку показників рентабельності підприємства

№ з/п	Назва показника рентабельності	Алгоритм розрахунку	Характеристика показника
1	2	3	4
1	Рентабельність активів	$R_{акт} = (\text{чистий прибуток} / \text{середньорічна вартість активів}) \times 100\%$	Показує ефективність використання активів підприємства для генерації прибутку.
2	Рентабельність пасивів	$R_{пас} = (\text{чистий прибуток} / \text{валюта балансу}) \times 100\%$	Відображає ефективність внутрішньої політики менеджменту з точки зору доходів та витрат
3	Рентабельність власного капіталу	$R_{вк} = (\text{чистий прибуток} / \text{середнє річне значення власного капіталу}) \times 100\%$	Вказує скільки прибутку було згенеровано на кожен гривню залучених власних коштів
4	Рентабельність бізнесу	$R_{б} = (\text{чистий прибуток} / \text{ціна активів}) \times 100\%$	Вказує обсяг чистого прибутку, який генерують активи
5	Рентабельність валового прибутку	$R_{вп} = (\text{валовий прибуток} / \text{чиста виручка від реалізації}) \times 100\%$	Показник показує частку валового прибутку в обсязі продаж підприємства
6	Рентабельність діяльності підприємства	$R_{д} = (\text{чистий прибуток} / \text{загальнопромислова собівартість}) \times 100\%$	Відображає ефективність роботи підприємства, що націлене на отримання прибутку у короткостроковій перспективі і який вказує на якість управлінських рішень у сфері фінансової, операційної та інвестиційної діяльності підприємства
7	Рентабельність загальних витрат	$R_{зв} = (\text{чистий прибуток} / \text{загальні витрати}) \times 100\%$	Показник характеризує прибутковість загальних витрат підприємства за певний термін часу.

Продовження таблиці 2

1	2	3	4
8	Рентабельність продажів (реалізації)	$R_{\text{прод}} = (\text{чистий прибуток} / \text{чистий дохід від реалізації продукції}) \times 100\%$	Один із найважливіших показників ефективності діяльності підприємства. Він показує, яку суму операційного прибутку одержує підприємство з кожної гривні проданої продукції. Характеризує доходність операційної діяльності підприємства.
9	Рентабельність інвестицій	$R_{\text{інв}} = (\text{чистий прибуток} / \text{обсяг початкових інвестицій}) \times 100\%$	Використовується для: порівняння показника підприємства з середніми галузевими показниками; аналізу фінансового стану підприємства, на основі якого приймають інвестиційні рішення.
10	Рівень загальної рентабельності основних засобів	$R_{\text{зр}} = (\text{чистий прибуток} / \text{середньорічна сума основних засобів}) \times 100\%$	Цей показник є одним із найбільш узагальнюючих показників виробничо-господарської та фінансової діяльності підприємства
11	Рентабельність продукції	$R_{\text{пр}} = (\text{прибуток від реалізації продукції} / \text{собівартість реалізованої продукції}) \times 100\%$	Даний показник характеризує економічну вигоду від реалізації виготовленої продукції; ефективність роботи підприємства в цілому та його ресурсів
12	Рентабельність обігових активів	$R_{\text{оа}} = (\text{чистий прибуток} / \text{обігові активи}) \times 100\%$	Показник характеризує можливість підприємства забезпечити отримання чистого прибутку по відношенню до суми обігових активів. Зростання цього показника свідчить про більш ефективніше використання обігових коштів.

Джерело: складено авторами на основі [6, 8-12].

Аналіз наведеної в таблиці 2 інформації дозволяє зробити певні висновки, а саме: 1) рентабельність є відносним показником; 2) існує значне розмаїття видів рентабельності; 3) показники рентабельності необхідні для аналізу господарської та економічної діяльності промислових підприємств; 4) значна частина проблем оцінювання ефективності діяльності підприємства потребує детального вивчення з точки зору забезпечення врахування тенденцій розвитку, ролі різних напрямів діяльності, досягнення різних цілей; 5) спостерігається відсутність єдиного науково-методичного підходу до оцінки ефективності діяльності промислових підприємств, 6) існує невизначеність пріоритетів оцінювання ефективності діяльності підприємства в залежності від їх розміру.

Так, наприклад, на рис. 2 представлена динаміка окремих показників ефективності малого промислового підприємства ТОВ «ХОУМНЕТ» за останні три роки станом на кінець кожного року.

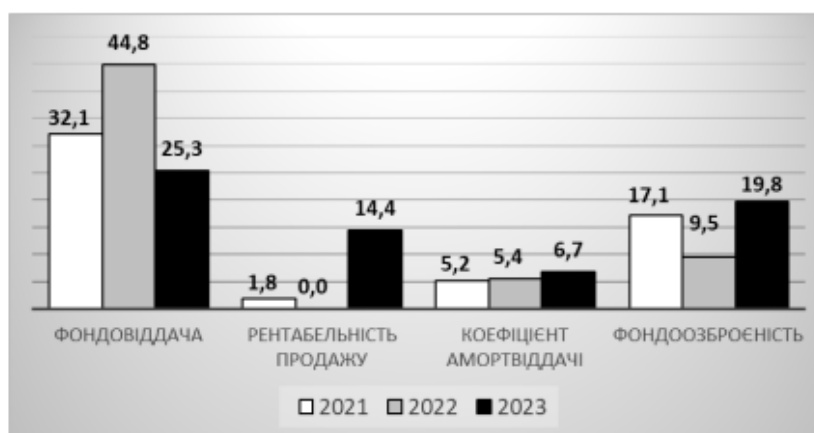

Рисунок 2 – Динаміка окремих показників ефективності підприємства

Аналіз динаміки окремих показників свідчить, що уже невдалим став для даного малого промислового підприємства 2022 р. за яких причин є зрозумілим. Але колектив цього підприємства на чолі із керівництвом знайшли внутрішні

можливості адаптуватися до воєнної ситуації у країні, що забезпечило укладання нових договорів на закупівлю необхідного обладнання, запасних частин, на виконання додаткових видів робіт, надання послуг, зростання ринкової частки на окремих сегментах ринку специфічних послуг та ін. Тому покращилось значення фінансового результату діяльності підприємства, зріс податок на прибуток та обсяг чистого прибутку, що разом позитивно вплинуло на зростання ефективності діяльності малого промислового підприємства ТОВ «ХОУМНЕТ».

Вважаємо, що надалі треба приділити увагу визначенню системи показників оцінювання ефективності діяльності малих промислових підприємств з урахуванням їх специфіки та спрямувати дослідження на моделюванні процесу формування інтегрального показника оцінки економічної ефективності діяльності малих промислових підприємств як більш мобільних і гнучких до змін дуже невизначеного, гібридного та мінливого сучасного зовнішнього середовища. Таким чином, можна прийти до висновку, що економічна ефективність відрізняється від результативності, є багатограним поняттям і тому потребує у подальшому додаткових зусиль науковців.

Перелік джерел посилання

1. Архіпов Н.М. Види ефективності операційної діяльності підприємства. *Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. URL: http://visnyk-ekonom.uzhnu.uz.ua/archive/18_1_2018ua/6.pdf (дата звернення: 17.09.2024).
2. Пудичева Г.О. Економічна сутність та класифікація ефективності. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2020. Вип. № 3 (77)-2. С. 19-24.
3. Морщенок Т.С., Біляк О.М. Ефективність як економічна категорія. *Запорізька державна інженерна академія*. URL: <http://surl.li/lyhvbo> (дата звернення: 17.09.2024).
4. Дробишева О.О., Предеус А.В. Особливості та класифікація факторів, що впливають на ефективність діяльність підприємства. URL:

https://confcontact.com/2016-ekonomika-i-menedzhment/1_drobisheva.htm (дата звернення: 18.09.2024).

5. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. Фінансово-економічний словник: у трьох томах. «Львівська політехніка», 2021. 1684 с.

6. Синіговець О. М. Сучасні підходи до оцінки ефективності діяльності підприємства. Вестник Нац. техн. ун-та «ХПИ»: сб. науч. тр. Темат. вып.: *Технический прогресс и эффективность производства*. Харьков: НТУ «ХПИ», 2010. № 58. С. 8-13.

7. Полозова Т.В., Обеїд Лара Ходор. Система показників оцінки економічної ефективності діяльності підприємства. Економічні та безпекові виклики сучасного бізнес-середовища: колективна монографія / За ред. д.е.н., проф. Т.В. Полозової. Харків: ХНУРЕ, 2020. С. 274-281.

8. Степаненко О.І., Павловська Х.Ю. Аналіз рентабельності підприємства та шляхи її підвищення в умовах економічної нестабільності. *Причорноморські економічні студії*. 2022. № 75. С. 93-101.

9. Дропа Я. Б. Фінансовий аналіз: навч. посібник. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. 238 с.

10. Рентабельність як основний показник прибутковості підприємства. Наукова спільнота. URL: <http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-3034/> (дата звернення: 04.10.2024).

11. Вовк О. М., Ковальчук А. М., Комісаренко Я. І., Джулай А. В. Прибуток та рентабельність як детермінанти розвитку підприємства. *Modern Economics*. 2020. № 21. С. 37-44.

12. Гайбура Ю.А. Методичні підходи щодо оцінки і прогнозування прибутковості підприємства. *Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка*. 2023. № 38. С. 118-124.

Наукове видання

**СТАЛИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК: ІННОВАЦІЙНІ
ПІДХОДИ ТА СТРАТЕГІЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ**

Колективна монографія

За загальною редакцією
доктора економічних наук, професора Т.В. Полозової

Редактор
кандидат економічних наук, доцент О.В. Мурзабулатова

Комп'ютерна верстка – Мурзабулатова О.В.

Матеріали збірника публікуються в авторському варіанті

Файл надано:
Харківський національний університет радіоелектроніки,
Кафедра економічної кібернетики та управління економічною безпекою,
61166, Україна, м. Харків, пр. Науки, 14,
тел. (057) 702-14-90,
e-mail: sser.conf@gmail.com

Підп. до друку 25.12.2024. Формат 60x84 1/16.
Друк цифровий. Ум. друк. арк. 25,11.
Тираж 100 прим. Ціна договірна.

Віддруковано в типографії ФОП Андрєв К.В.
61166, Харків, вул. Богомольця, 9, кв. 50.
Свідоцтво про державну реєстрацію
№ 24800170000045020 від 30.05.2003.
ep.zakaz@gmail.com
тел. 063-993-62-73